א

משרד החינוך

המינהל הפדגוגי אגף א' בחינות

מחברת בחינה

שלום לך הנבחן !

קרא בעיון את ההוראות בדף זה ונהג בדיוק לפיהן. אי מילוי ההוראות עלול לגרום לתקלות שונות ואף להביא לידי פסילת בחינתך. הבחינה נועדה לבדוק את השגיך האישיים, ולכן עבוד עבודה עצמית בלבד. בזמן הבחינה אין להיעזר בזולת ע"י קבלת חומר כתוב או בשיחות בע"פ, ואין לעזור לנבחנים אחרים גם אם פנו אליך.

אין להכניס לחדר הבחינה חומר עזר – ספרים, מחברות, רשימות מכשירי קשר למיניהם וכו' – פרט ל"חומר עזר מותר בשימוש" המפורט בגוף השאלון או בהוראות מוקדמות של המשרד.

אם ברשותך חומר עזר שאינו מותר בשימוש, מסור אותו לידי המשגיח לפני תחילת הבחינה. לאחר שסיימת את כתיבת הבחינה, מסור את המחברת לידי המשגיח ועזוב בשקט את חדר הבחינה.

אנא הקפד על טוהר הבחינות!

הוראות לנבחן אינטרני

1. ודא כי במדבקות הנבחן שקיבלת מודפסים פרטיך האישיים, ובמדבקות השאלון שקיבלת מודפסים פרטי השאלון שתיבחן בו.
2. הדבק על כריכת המחברת, במקום המיועד לכך מדבקת נבחן (ללא שם) ומדבקת שאלון.
3. אם לא קיבלת מדבקות, מלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקת הנבחן.

הוראות לנבחן אקסטרני

1. ודא כי במדבקה שקיבלת מודפסים פרטיך האישיים ופרטי השאלון שתיבחן בו, והדבק אותה על כריכת המחברת, במקום המיועד לכך
2. אם לא קיבלת מדבקה, מלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקת הנבחן.

הוראות לנבחנים

1. אם אתה זקוק לדפי כתיבה נוספים, אנא פנה אל המשגיח כדי לקבלם, מלא בכתב יד את מס' ת"ז על גבי הדפים הנוספים ודאג להדקם במחברת הבחינה – אין להשתמש בהם כדפי טיוטה.
2. עמודים ששימשו כדפי טיוטה, יש לציין בראש העמוד את המילה טיוטה, אין לכתוב על גבי השאלונים.
3. אין להשתמש בטיפקס במחברת הבחינה. אם ברצונך למחוק – העבר קו או (X) על הכתוב.
4. במחברת הבחינה יש לכתוב **בעט** בלבד.
5. **אין לכתוב שם בתוך המחברת, משום שהבחינה נבדקת בעילום שם.**
6. אין להוסיף או לשנות שום פרט במדבקות, על מנת למנוע עיכובים בזיהוי הנבחן וברישום הציונים.

ב ה צ ל ח ה !

הערכה ראשונה	הערכה שניה	הערכה שלישית

מדבקות לנבחן אינטרני
ملصقة ممتحن داخلي

21 מועד 18
موعد

37 סמל בי"ס 32
رقم المدرسة

31 מס' תעודת זהות 23
رقم الهوية

הדבק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם)
الصق هنا ↑ ملصقة ممتحن (بدون اسم)

17 סמל שאלון 12
رقم النموذج

שם השאלון ויחידות לימוד
اسم النموذج والوحدات التعليمية

הדבק כאן ↑ מדבקת שאלון
الصق هنا ↑ ملصقة نموذج امتحان

מדבקות לנבחן אקסטרני
ملصقة ممتحن خارجي

21 מועד 18
موعد

37 סמל מרב"ח 32
رقم مركز الأمتحان

31 מס' תעודת זהות 23
رقم الهوية

הדבק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם)
الصق هنا•↑•ملصقة ممتحن (بدون اسم)

17 סמל שאלון 12
رقم النموذج

שם השאלון ויחידות לימוד
اسم النموذج والوحدات التعليمية

הדבק כאן ↑ מדבקת שאלון
الصق هنا ↑ ملصقة نموذج امتحان

* הוראות בשפה הערבית מעבר לדף.
* التعليمات باللغة العربية على ظهر الصفحة

מחברת בחינה אחידה – משבצות – אקסטרני/אינטרני
دفتر امتحان موحد - مربعات - خارجي

وزارة التّربية والتّعليم

الإدارة التربوية **قسم "أ" الامتحانات**

دفتر امتحان

تحيّة للممتحَن !

اقرأ بتمعّن التعليمات في هذه الصفحة واعمل وفقًا لها بالضبط. عدم تنفيذ التعليمات قد يؤدّي إلى عوائق مختلفة وحتّى إلى إلغاء امتحانك. أعدّ الامتحان لفحص تحصيلاتك الشخصية، لذلك اعمل بشكل ذاتي فقط.

أثناء الامتحان، لا يُسمح طلب المساعدة من الغير بواسطة الحصول على موادّ مكتوبة أو الحديث، كما لا يُسمح مساعدة ممتحَنين آخرين، حتّى لو توجّهوا إليك.

لا يُسمح إدخال موادّ مساعدة – كتب، دفاتر، قوائم، أجهزة اتّصال بأنواعها وما شابه – إلى غرفة الامتحان ما عدا "موادّ مساعدة يُسمح استعمالها" المفصّلة في نموذج الامتحان أو في تعليمات مسبقة من الوزارة.

إذا كانت لديك موادّ مساعدة لا يُسمح استعمالها، سلّمها للمراقب قبل بدء الامتحان. بعد أن تنتهي من كتابة الامتحان، سلّم الدفتر للمراقب، وغادر غرفة الامتحان بهدوء.

نرجو التقيّد بنزاهة الامتحانات!

تعليمات للممتحَن الداخلي

1. تأكّد بأنّ تفاصيلك الشخصية مطبوعة على ملصقات الممتحَن التي حصلتَ عليها، وبأنّ تفاصيل نموذج الامتحان الذي تُمتحَن به مطبوعة على ملصقات نموذج الامتحان التي حصلتَ عليها.
2. ألصق على غلاف الدفتر، في المكان المخصّص لذلك، ملصقة ممتحَن (بدون اسم) وملصقة نموذج امتحان.
3. إذا لم تحصل على ملصقات، سجّل بخطّ يد التفاصيل في المكان المخصّص لملصقة الممتحَن.

تعليمات للممتحَن الخارجي

1. تأكّد بأنّ تفاصيلك الشخصية وتفاصيل نموذج الامتحان الذي تُمتحَن به مطبوعة على الملصقة التي حصلتَ عليها، وألصقها على غلاف الدفتر، في المكان المخصّص لذلك.
2. إذا لم تحصل على ملصقة، سجّل بخطّ يد التفاصيل في المكان المخصّص لملصقة الممتحَن.

تعليمات للممتحَنين

1. إذا كنت بحاجة إلى أوراق إضافية للكتابة، الرجاء التوجّه للمراقب للحصول عليها، اكتب بخطّ يد رقم الهوية على الصفحات الإضافية واحرص على تثبيتها بدفتر الامتحان – لا يُسمح استعمال هذه الأوراق كمسوّدة.
2. اكتب كلمة "مسوّدة" على كلّ ورقة تستعملها مسوّدة. لا يُسمح بالكتابة على نموذج الامتحان.
3. لا يُسمح استعمال التيبكس (טיפקס) في دفتر الامتحان. إذا أردت المحو – مرّر خطًّا أو ضع (X) على المكتوب.
4. يجب الكتابة في دفتر الامتحان **بقلم حبر** فقط.
5. **لا يُسمح كتابة الاسم داخل الدفتر لأنّ الامتحان يُفحص بدون ذكر اسم.**
6. لا يُسمح إضافة أو تغيير أيّة تفاصيل في الملصقات، وذلك لمنع عوائق في تشخيص الممتحَن وفي تسجيل العلامات.

نتمنّى لك النجاح!

מדינת ישראל
משרד החינוך

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על־יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ג, 2013
מספר השאלון: 011113, 244

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון א'

לבתי ספר עצמאיים

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	הבנה והבעה	—	50 נקודות
פרק שני	—	אוצר המילים והמשמעים; שם המספר	—	26 נקודות
פרק שלישי	—	תחביר ומערכת הצורות	—	24 נקודות
		סה"כ	—	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות:

(1) יש לענות על כל השאלות **בגוף השאלון**, לפי ההוראות.

(2) לכתיבת טיוטה אפשר להשתמש בעמודים האחרונים (22-23) של השאלון.

(3) הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

קרא את המאמר שלפניך ואת הקטעים הנלווים, וענה על השאלות שאחריהם.

שפה לא־מילולית

(מעובד על פי ר' קולינס, "השפה הבין־לאומית", **יתד נאמן**, כ"ח בניסן תשע"ב;
ב' בן־ליש, "שפת הגוף", **המודיע**, י"ב בסיוון תשס"ג)

פסקה א האדם ייחודי בכוח הדיבור שלו, שנאמר "וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה" (בראשית ב, ז). אונקלוס מתרגם: לנפש חיה — לְרוּחַ מְמַלְלָא. באמצעות הדיבור האדם משתף אחרים במחשבותיו ורגשותיו. משבח, מגַנה, מבקש ועוד; כמובן את כל אלה הוא גם קולט מבן שיחו.

פסקה ב אולם לא רק הדיבור משרת את האדם לצורך תקשורת. "שפה" נוספת בעלת משמעות ועוצמה מסייעת לו להתבטא עוד בטרם למד לדבר, ומלווה אותו כל ימי חייו. בשפה זו הגוף "מדבר" כשהאדם שותק, על אחת כמה וכמה כשהוא מדבר. אף חז"ל ייחסו משמעות לשפת הגוף: "תנֵי בשם רבי מאיר: כשאדם בא לעולם ידיו הן קפוצות, כלומר כל העולם כולו שלי הוא, אני נוחלו. וכשהוא נפטר מן העולם ידיו הן פשוטות, כלומר לא נחלתי מן העולם הזה כלום" (קהלת רבה, פרשה ה).

פסקה ג כל איברי הגוף "מדברים". למשל ידיים שלובות מציינות סגירות וריחוק, כפות ידיים פתוחות מלמדות על אדם כֵּן. לכל בני האדם יש קשת רב־גונית של הבעות פנים, הנחשבות רכיב דומיננטי של שפת הגוף. העיניים חושפות מכלול רגשות כמו ריכוז ועניין, הנאה, שעמום או דחייה, חשש ובהלה. טון הדיבור (האינטונציה) אף הוא גורם המשפיע על העברת מסרים: האופן שבו האדם משתמש בקולו יכול להשפיע על הסביבה, ובאמצעותו אדם יכול לטעת אמון, לשכנע ולהרגיע או לחלופין להבהיל ולערער ביטחון.

קטע נלווה 1

הוריות יב, עא (על פי פירוש שוטנשטיין): "אמר להם רב משרשיא לבניו: כשתרצו להיכנס וללמוד לפני רבכם... וכאשר אתם יושבים לפניו הביטו בפיו".

מסביר המהרש"א (עירובין יג, עב): "... שאמר רבי: ראיתי את ר' מאיר מאחוריו, ואילו ראיתיו מלפניו הייתי חריף יותר, שנאמר 'והיו עיניך רֹאות את מוריך'. והוא שדיבורו של אדם משתנה ומשתמע לפעמים בשני אופנים, אבל מתוך עקימת שפתיים וקריצת עיניים שבאדם לפעמים יש להבין את כוונתו של המדבר".

/המשך בעמוד 3/

פסקה ד לעתים שפת הגוף משיגה תוצאות במקום שבו המילים נכשלות. בכוחה של שפת הגוף לשבור מחיצות, לעורר אמפתיה, לקדם יוזמות, אך גם להפך, לפגוע במרקם היחסים המורכב שבין בני אדם. הצעות התקבלו או נדחו, הסכמים קמו או נפלו בשל גורמים כמו טון דיבור, תנועת יד מזלזלת, מבט מתנשא, מגע יד או חיוך.

פסקה ה שפת הגוף הנלווית לדיבור משפיעה ישירות על רגשות המאזין. התבוננות באדם המבטא רגש "מדביקה" את הצופה ברגש הזה, זאת משום שהמתבונן בהבעות הפנים של זולתו נוטה לחקות אותן באופן לא רצוני, והחיקוי גורם לאדם לחוות את הרגש. עובדה זו יכולה להסביר מדוע אדם זְעוף פנים מַשְׁרה קדרות על סביבתו, ואילו אדם שמח מדביק את סביבתו בשמחה.

פסקה ו מחקרים רבים בדקו היבטים שונים של השפה הלא־מילולית. באחד המחקרים הציגו לאנשים מחמש ארצות בעולם ולבני שבטים נידחים תצלומים של שש הבעות פנים, שכל אחת מהן ביטאה רגש אחר — אושר, כעס, עצב, סלידה, פחד והפתעה. לכל האנשים שהשתתפו במחקר — כולל בני השבטים הנידחים, שלא היה להם שום קשר לתרבויות המערב — לא היה כל קושי לזהות את הרגש שבוטא בכל הבעה. מכאן שהבעות פנים אלה, הנחשבות בסיסיות, אינן תלויות תרבות. אולם יש הבעות אחרות ותנועות גוף שהן כנראה תלויות תרבות, ובאמצעותן אפשר לזהות השתייכות חברתית של בני אדם, לדוגמה הרמת אגודל במשמעות "פלפול" היא סימן המזהה תלמידי ישיבה.

פסקה ז במחקר אחר נמצא כי הבעות הפנים של עיוורים ושל אנשים בעלי ראייה תקינה שנקלעו למצבים רגשיים וחברתיים דומים — למשל זכייה או הפסד בתחרות — היו זהות. מכאן אפשר להסיק שהמקור של הבעות הפנים האוניברסליות הוא מולד. הדבר מתבטא גם בהופעתן המוקדמת של הבעות פנים אלה כבר בשבועות הראשונים לחייו של תינוק.

/המשך בעמוד 4/

פסקה ח פעמים רבות שפת הגוף היא ספונטנית ואינה נשלטת, ומשום כך אפשר ללמוד ממנה על מה שהאדם רוצה להסתיר. למשל אדם שאינו דובר אמת יכול להתגלות ככזה באמצעות מסרים חמקמקים המועברים באמצעות שפת הגוף, שהוא עצמו אינו מודע להם. בדרך כלל כשאדם משקר חל שינוי קטנטן בפניו, למשל הרמת גבות, כיווץ אישונים, שינוי זווית הפה. כל אלה מסגירים את העובדה שהאדם משקר. ואולם יש לזכור כי יש אנשים שיכולים במידה רבה לשלוט בשפת הגוף שלהם, ובכך לתעתע בבני שיחם.

פסקה ט לא אחת קורה שיש סתירה בין המסר המילולי למסר הלא־מילולי. מצב כזה יוצר אצל המאזין תחושה שבן שיחו אינו אמין. מעניין לציין שפעמים רבות אין מבחינים במודע בשפת הגוף, ובכל זאת מחקרים מעידים שהשפעתה על המאזין מכרעת.

פסקה י עם זה חשוב לדעת כי פרשנות של התנהגות בלתי מילולית אינה מדע מדויק. גישה הרואה בזולת "ספר פתוח" שאפשר לקרוא בו היא גישה פשטנית. כאשר מבודדים פריט בלתי מילולי אחד ממכלול רכיבי התקשורת ומעניקים לו משמעות, פוגמים במידת הדיוק של המסר. הפרשנות של שפת הגוף תלויה גם בשאלות מי הוא הדובר, היכן הוא נמצא ומה אמר. לפיכך עלינו לנהוג משנֵה זהירות כשאנו מבקשים לפרש את שפת הגוף.

פסקה יא על אף הידע הרב שהצטבר במחקר השפה הבלתי מילולית, יש לזכור ששפה זו אכן משרתת את האדם, אך היא רק נלווית לשפה המילולית. הכינוי "מְדַבֵּר" שניתן לאדם מבטא את הרוח אשר בו ואת עליונותו על יתר הנבראים.

קטע נלווה 2

ראש ישיבת מיר, הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל, היה מקבל כל אדם במאור פנים, זאת חרף ייסוריו הקשים. על השאלה כיצד הוא מסוגל על אף ייסוריו להראות למבקריו פנים שׂוחקות, השיב כי פניו של אדם הן רשות הרבים, והרי אסור לו לאדם להניח בור ברשות הרבים (כלומר אסור לו להכשיל את מבקריו, שעלולים להתעצב בגללו).

(מעובד על פי "איש לרעהו", יצחק קריזר, ירושלים תשס"ב)

/המשך בעמוד 5/

פרק ראשון — הבנה והבעה (50 נקודות)

בפרק זה ענה על כל השאלות 1-5.

1. במאמר מוזכרים שני מחקרים — בפסקה ו ובפסקה ז.
השלם את הנתונים החסרים בטבלה שלפניך, על פי שני המחקרים. (10 נקודות)

מערך המחקר	המחקר בפסקה ו	המחקר בפסקה ז
אוכלוסיית המחקר		
שאלת המחקר (מה ביקשו לבדוק במחקר)	האם אותן הבעות פנים מתפרשות באותה דרך על ידי אנשים מתרבויות שונות?	
תוצאות (ממצאים)	כל נבדקי המחקר הצליחו לזהות את הרגש שבוטא בכל הבעה.	הבעות הפנים של הנבדקים היו זהות.
מסקנה		

2. שני הקטעים הנלווים עוסקים בהבעות פנים.

א. ציין תרומה אפשרית אחת של **הבעות פנים**, המוזכרת במאמר ומודגמת באחד מן הקטעים הנלווים. (3 נקודות)

_____

_____

_____

ב. באחד מן הקטעים הנלווים מוזכרת תרומה אפשרית נוספת של **הבעות פנים** שאינה מוזכרת במאמר. מהי? (3 נקודות)

_____

_____

_____

(שים לב: המשך השאלה בעמוד הבא.)

/המשך בעמוד 6/

ג. עיין בפסקות ו-ח, ומצא בהן הסתייגות בנוגע לאמינות המידע שאפשר להפיק מן השפה הבלתי מילולית.

נסח בלשונך הסתייגות זו.

על פי המאמר, מהי המסקנה שאפשר להסיק מן ההסתייגות הזאת? (4 נקודות)

ד. כתוב את המלצת כותבי המאמר בעניין האופן שבו יש לפרש את שפת הגוף. (3 נקודות)

ה. בפסקה א מובא תרגום אונקלוס לפסוק מבראשית. תרגום זה מדגיש רעיון מסוים.

רעיון זה חוזר בפסקה נוספת במאמר. ציין היכן במאמר חוזר רעיון זה, ונסח את הרעיון המשותף לשתי הפסקות. (3 נקודות)

/המשך בעמוד 7/

3. על פי המאמר, נסח שלוש המלצות מנומקות למורה כיצד להשתמש בשפת הגוף כדי להשפיע לטובה על תלמידיו.

אין לחזור על אותו נימוק. (6 נקודות)

4. לאחר פגישה בין אנשים בכירים יש מי שפונים למומחים לשפת גוף כדי שינתחו את המפגש באמצעות השפה הלא־מילולית. אמצעי זה עשוי לתרום להבנת היחסים בין המשתתפים במפגש. לדוגמה, לאחר המפגש שהתקיים בחודש ניסן תשע"ג בין ראש הממשלה בנימין נתניהו לנשיא ארצות־הברית ברק אובמה, ניתחו מומחים את תנועותיהם, וכתבו בין השאר את הדברים האלה:

"אובמה סיכל את שתי רגליו כשהרגל פונה לכיוון נתניהו, מה שמראה על חום ועניין".

"שניהם שמאליים, ובחלק ניכר מן הנאום היד הדומיננטית שלהם הייתה ימין — מה שמעיד על שליטה".

האם לדעתך רצוי לפרש יחסים בין־אישיים, למשל בין מנהיגים, על פי ניתוח שפת הגוף?

הבע את עמדתך, ונמק אותה על פי המאמר. (6 נקודות)

/המשך בעמוד 8/

5. **מטלת סיכום** (12 נקודות)

כתוב סיכום (בהיקף של עד 12 שורות) על תרומתה של השפה הלא־מילולית, על פי המאמר ועל פי הקטעים הנלווים.

(תוכל להשתמש בעמוד 9 כ**טיוטה** לסיכומך.)

/המשך בעמוד 9/

טיוטה

/המשך בעמוד 10/

פרק שני — אוצר המילים והמשמעים; שם המספר (26 נקודות)

בפרק זה ענה על כל השאלות 6-10.

אוצר המילים והמשמעים (21 נקודות)

6. המילה "פנים" חוזרת כמה פעמים במאמר (פסקה ג, פסקות ה-ז).
לפניך שני ערכים, א-ב, של המילה **פָּנִים**, ובכל ערך הגדרות אחדות.
קרא את הערכים, וענה על הסעיפים שאחריהם.

ערך א

פָּנִים ז"ר וגם נ"ר

1. **פרצוף.** "וַיָּלֶט פָּנָיו בְּאַדַּרְתּוֹ" (מלכים א יט, יג).
2. **הצד הקדמי.** "וְרֹחַב פְּנֵי הַבַּיִת וְהַגִּזְרָה לַקָּדִים מֵאָה אַמָּה" (יחזקאל מא, יד).
3. **שטח עליון או חיצון.** "וְאֵד יַעֲלֶה... וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה" (בראשית ב, ו).
4. **מראה, תואר, דמות.** "פְּנֵי הַדּוֹר כִּפְנֵי הַכֶּלֶב" (סוטה ט, טו).
5. **טעם, אופן.** "הַתּוֹרָה שֶׁנִּדְרֶשֶׁת מ"ט פָּנִים טָהוֹר ומ"ט פָּנִים טָמֵא" (שיר השירים רבה, ב, ד).

[פְּנֵי־, פָּנַי, פָּנֵינוּ, פְּנֵיכֶם, פְּנֵיהֶם]

ערך ב

פָּנִים שם זונ"ר

1. **חלק הראש שבו המצח, העיניים, האף והפה.**
הכובע הרחב מגן על הפנים מפני השמש.
2. **המשטח העליון, השכבה העליונה של דבר מה.**
על פני הכריכה האחורית של הספר מודפסת תמונתו של הסופר.
3. **מראה, צורה, תדמית.**
אילו פנים יהיו לנו אם לא נושיט להם יד לעזרה?
4. **דרכים, היבטים, צדדים** (ביחיד: פָּן).
הרעיון השתמע לשני פנים.

[פְּנֵי־]

/המשך בעמוד 11/

א. השווה בטבלה שלפניך בין שני הערכים על פי מקור הדוגמאות ועל פי אחד מן הפרטים הדקדוקיים.
ציין את שם התבחין (הקריטריון). (4 נקודות)

הערך / **התבחינים** (הקריטריונים)	**ערך א**	**ערך ב**
מקור הדוגמאות		

ב. באחת ההגדרות בערך ב מובאת הדוגמה "על פני הכריכה האחורית של הספר מודפסת תמונתו של הסופר".
התאם לדוגמה הזאת הגדרה מערך א. (נקודה אחת)

_____

ג. קבע את הסוג של הגדרה 1 בערך א ואת הסוג של הגדרה 1 בערך ב. (2 נקודות)

_____

_____

ד. חז"ל (ברכות נח, עא): "שאין דעתם דומה זה לזה ואין פרצופיהן דומים זה לזה".

(1) כתוב את משמעות המילה "פרצוף" בהקשר זה. (נקודה אחת)

_____

(2) לפניך משפט מלשון ימינו: **מתוך כעסו נחשף פרצופו האמִתי.**
איזה תהליך סמנטי (במשמעות) חל במילה "פרצוף" בלשון ימינו? (2 נקודות)

_____

/המשך בעמוד 12/

7. **א.** פניו של אדם הן **רשות הרבים** (קטע נלווה 2).

מהי המשמעות של הצירוף **רשות הרבים**? (נקודה אחת)

הקף את התשובה הנכונה.

(1) נטילת רשות מהרבים

(2) שלטון הרוב

(3) השפעה על הכלל

(4) תחום הכלל

ב. כשאדם בא לעולם ידיו הן **קפוצות** (פסקה ב במאמר).

מהי המשמעות של המילה **קפוצות**? (נקודה אחת)

הקף את התשובה הנכונה.

(1) פתוחות

(2) מושטות

(3) סגורות

(4) שלובות

8. **א.** אדם זְעוף פנים **מַשְׂרה** קדרות (פסקה ה).

לפניך חמש מילים. הקף רק את המילים שמתאים לצרף לפניהן את המילה **מַשְׂרה**. (2 נקודות)

(1) אווירה

(2) עניין

(3) תבונה

(4) שלווה

(5) כישלון

ב. הכינוי "מְדַבֵּר" שניתן לאדם מבטא את **הרוח** אשר בו (פסקה יא).

המילה **רוח** היא פוליסמית (רבת משמעויות). מבין ארבע המילים שלפניך הקף את המילה שמבטאת את משמעות המילה **רוח** שבמשפט. (נקודה אחת)

(1) אוויר

(2) נפש, נשמה

(3) מגמה, השקפה

(4) צד

/המשך בעמוד 13/

9. **א.** קרא את פסקות ב-ג במאמר "שפה לא־מילולית", ונסח על פי פסקות אלו הגדרה קלסית למושג "שפה בלתי מילולית". (2 נקודות)

_____

_____

ב. לפניך מילים וצירופים מתחום השפה הבלתי מילולית. מיין אותם בטבלה לשלוש קבוצות. מצא במאמר מילה מכלילה שתתאים להיות כותרת לכל אחת מן הקבוצות. (4 נקודות)

עקימת שפתיים, הטעמה, חשש, מבט מתנשא, הנאה, סלידה,

גובה הצליל, מגע־יד, קריצת עיניים, עצב, עוצמת הקול, ידיים שלובות

שם המספר (5 נקודות)

10. **א.** בכל אחד מן המשפטים (1)-(3) שלפניך הקף את הצורה הנכונה של שם המספר מבין שתי האפשרויות. (3 נקודות)

(1) הפגישה בין המנהל לפקידיו התקיימה **בחמישי / בחמישה** בחודש שעבר.

(2) במחקר הועלו **שש / שישה** ממצאים ומסקנות.

(3) עמותת החסד תרמה לקראת החגים **לחמישה עשר אלף / לחמש עשרה אלף** משפחות נזקקות.

ב. לפניך משפט ובו שני מספרים מודגשים. כתוב את המספרים במילים. (2 נקודות)

המאמר "שפה לא־מילולית" התפרסם בגיליון ה _____ של כתב העת "שפות",
12

בעמוד _____.
31

/המשך בעמוד 14/

פרק שלישי — תחביר ומערכת הצורות (24 נקודות)

בפרק זה שמונה שאלות: ארבע שאלות מתחום התחביר (שאלות 11-14) וארבע שאלות מתחום מערכת הצורות (שאלות 15-18).

ענה על ארבע שאלות בלבד. תוכל לבחור אותן מתחום התחביר או מתחום מערכת הצורות או משני התחומים, כרצונך (לכל שאלה — 6 נקודות).

תחביר

11. א. לפניך שלושה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים I-II שאחריהם.

(1) **אדם זעוף פנים מַשְׁרה קדרות על סביבתו, ואילו אדם שמח "מדביק" את סביבתו בשמחה.**

(2) **על אף ייסוריו הקשים קיבל רבי נחום פרצוביץ זצ"ל כל אדם במאור פנים.**

(3) **מומחים לשפת הגוף מנתחים מפגשים באמצעות השפה הבלתי מילולית, עם זה הם נזהרים מקביעת מסקנות חד־משמעיות.**

(I) שניים מן המשפטים הם מאותו סוג תחבירי. כתוב את מספריהם, וקבע את סוגם.

_____

(II) בשניים מן המשפטים יש אותו קשר לוגי. כתוב את מספריהם, וקבע מהו הקשר הלוגי המשותף לשני משפטים אלה.

_____

ב. לפניך קטע. קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.

הבנת המסר של הדברים מושפעת בין היתר מטון הדיבור של האדם. לא פעם אנו מסיקים על מהות שיחתם של אנשים המדברים בשפה זרה על פי צליל קולותיהם בלבד. המוזיקה נלווית אל המילים, והיא מסייעת בהעברת המסר.

העתק כל משפט בשורה נפרדת, וציין את הסוג התחבירי שלו: פשוט, איחוי (מחובר), מורכב.

_____

_____

_____

/המשך בעמוד 15/

12. א. לפניך קטע ובו ארבעה משפטים הממוספרים בספרות (1)-(4). בכל משפט מודגש הצירוף **הבעות פנים**.

קרא את הקטע, וענה על הסעיפים I-II שאחריו.

(1) במחקרים רבים נבדקו **הבעות הפנים** של בני אדם במצבים רגשיים. **(2)** באחד המחקרים הראו החוקרים לנבדקים מכמה ארצות בעולם תצלומים שהציגו שש **הבעות פנים**.

(3) מחקר אחר בדק **הבעות פנים** של אנשים הלוקים בראייתם. **(4)** המחקרים על **הבעות הפנים** תרמו רבות לחוקרים העוסקים בשפה הבלתי מילולית.

I. ציין מעל כל צירוף מודגש את התפקיד התחבירי שלו (נושא, נשוא, משלים פועל, משלים שם [לוואי]).

II. איזה מבין ארבעת המשפטים שבקטע יוצא דופן מבחינת הסוג התחבירי שלו? העתק את מספרו של המשפט יוצא הדופן, ונמק את תשובתך.

_____

ב. לפניך משפט. קרא אותו, וענה על הסעיפים (1)-(2) שאחריו.

פעמים דיבורו של אדם משתמע לשני פנים, אבל מתוך עקימת השפתיים שלו מובנת כוונתו יותר.

(1) קבע את הסוג התחבירי של המשפט: פשוט, איחוי (מחובר), מורכב.

אם המשפט הוא משפט איחוי (מחובר), תחם בו את האיברים.

אם המשפט הוא משפט מורכב, תחם בו את הפסוקית.

תוכל לסמן את התחימה מעל המשפט הנתון.

_____

(2) העתק את הנושא / הנושאים מן המשפט הנתון._____

/המשך בעמוד 16/

13. א. לפניך משפט. קרא אותו, וענה על הסעיפים (1)-(2) שאחריו.

סתירה בין המסר המילולי למסר הבלתי מילולי מעוררת תחושה של חוסר אמינות אצל המאזין.

הקשר הלוגי במשפט זה הוא של סיבה ותוצאה.

(1) העתק את המילה המבטאת קשר לוגי זה. _____

(2) העתק מן המשפט את החלק שהוא התוצאה. _____

ב. לפניך שני משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים (1)-(2) שאחריהם.

I. **אנשים מסוימים שולטים בשפת הגוף שלהם.**

II. **אדם לא תמיד מודע למסרים המועברים באמצעות שפת הגוף שלו.**

(1) מהו הקשר הלוגי בין שני המשפטים I-II? _____

(2) כתוב מילת קישור שתחבר בין שני המשפטים I-II , ותשמור על הקשר הלוגי שציינת בסעיף (1).

_____

ג. לפניך שני משפטים.

I. **אנשים לא מדייקים תמיד בפרשנותם את תנועות האדם.**

II. **תנועות האדם נתונות לפרשנויות שונות.**

ציין את התפקיד התחבירי של המילים המודגשות בקו במשפטים I-II.

בפרשנותם _____

את תנועות האדם _____

תנועות האדם _____

לפרשנויות _____

ד. לפניך שתי דרכים לניתוח תחבירי של משפט. הקף את מספר המשפט שהתחימה בו מלמדת על סוגו התחבירי.
נמק את בחירתך.

(1) המחקרים על הבעות הפנים תרמו רבות לחוקרים העוסקים בשפה | הבלתי מילולית | .

(2) המחקרים על הבעות הפנים תרמו רבות לחוקרים | העוסקים בשפה הבלתי מילולית | .

_____

/המשך בעמוד 17/

14. א. לפניך קטע ובו שלושה שיבושי לשון. קרא אותו, וענה על הסעיפים (1)-(2) שאחריו.

מחקרים מוכיחים שהטון דיבור של האם אל תינוקה כבר מיום היוולדו משפיעה על הבנתו של התינוק את הנאמר. גם הבעות פניה המגוונים תורמות להעברת המסר זמן רב לפני שהתינוק מבין את המילים הבודדות במשפט.

(1) העתק את שלושת השיבושים בקטע, וכתוב ליד כל שיבוש את תיקונו.

_____

_____

_____

(2) בחר באחד מן השיבושים שתיקנת בסעיף (1) ונמק את התיקון.

_____

_____

ב. (1) לפניך שני היגדים: היגד אחד הוא צירוף של סמיכות ושם תואר והיגד אחד הוא משפט.

I. מרקם היחסים מורכב.

II. מרקם היחסים המורכב.

איזה משני ההיגדים הוא משפט? העתק אותו, ונמק את קביעתך.

_____

_____

(2) העתק מפסקה ד במאמר צירוף נוסף של סמיכות ושם תואר._____

(3) מבין המבעים שלפניך הקף את המבע שאינו תקני.

א. בני השבט הנידח

ב. בני שבט נידח

ג. בני השבט נידח

ד. בני השבטים הנידחים

/המשך בעמוד 18/

מערכת הצורות

15. א. **(1)** לפניך רשימה של פעלים.

יִתַרְגְּמוּ, מְזַלְזֶלֶת, מְשֻׁכְנָע, יִתְאַרְגֵּן

רק מחלק מן הפעלים הנתונים אפשר ליצור שם פעולה באותו הבניין.

בחר בפועל אחד מהם, וכתוב את שם הפעולה שיצרת.

הפועל _____ שם הפעולה _____

(2) משמעות הבניינים של הפעלים שְׁלוּבוֹת וּנִשְׁלֶטֶת דומה למשמעות הבניין של אחד מן הפעלים בסעיף (1).

העתק פועל זה, וציין את המשמעות המשותפת לשלושת הבניינים.

הפועל _____ המשמעות המשותפת _____

(3) לפניך משפט מן המאמר (פסקה ה).

שפת הגוף הנלווית לדיבור משפיעה ישירות על רגשות המאזין.

הפועל המסומן בקו במשפט והפעלים שבסעיף (1) שייכים כולם לגזרת השלמים, אך הפעלים בסעיף (1) שונים מן הפועל המסומן במשפט. כתוב במה הם שונים ממנו.

_____

ב. לפניך שלושה משפטים. קרא אותם, וענה על השאלה שאחריהם.

(1) הכינוי "מדבר" ניתן לאדם בשל כוח הדיבור שניטע בו. (2) השפה הדבורה נבדלת מן השפה הכתובה במשלב. (3) בשפה הכתובה סימני הפיסוק ממלאים את מקום הטון שבו האדם מדבר.

העתק מן המשפטים את המילים מן השורש ד-ב-ר לפי סדר הופעתן, וציין את חלק הדיבור של כל אחת מן המילים שהעתקת.

_____

_____

_____

/המשך בעמוד 19/

16. לפניך חמישה משפטים, ובכל אחד מהם פועל מודגש.

קרא את המשפטים, וענה על הסעיפים א-ג שאחריהם.

(1) שפת הגוף מַשִּׂיגָה תוצאות במקום שבו המילים נכשלות.

(2) במחקר הִצִּיגוּ לאנשים מכמה ארצות בעולם תצלומים של הבעות פנים.

(3) הכינוי "מדבר" שנִתַּן לאדם מבטא את הרוח אשר בו.

(4) מכאן אפשר לְהַסִּיק שהמקור של הבעות הפנים הוא מולד.

(5) הֻצַּע לבני שבטים נידחים להשתתף במחקר על הבעות פנים.

א. מיין את הפעלים המודגשים לשתי קבוצות לפי הגזרות, וציין את הגזרה המשותפת לכל קבוצה.

קבוצה I: _____ שם הגזרה: _____

קבוצה II: _____ שם הגזרה: _____

ב. לפניך רשימה של פעלים.

דִּרְדֵּר, מַצִּיל, נְזַמֵּן, תִּסְעוּ

(1) העתק מן הרשימה את הפעלים שגזרתם שונה משתי הגזרות שציינת בסעיף א.

_____

(2) כתוב את אחד הפעלים שהעתקת בבניין התפעל. _____

ג. במשפטים 1-5 יש שלושה פעלים שבניינם משותף. ציין את הבניין. _____

/המשך בעמוד 20/

17. א. לפניך רשימה של שמות.

תִּקְשֹׁרֶת, זֶהוּת, בְּסִיסִי, הֶבֵּט, מִרְקָם

(1) מיין את השמות לשתי קבוצות לפי דרך התצורה, וציין את דרך התצורה של כל קבוצה.

קבוצה I: _____ דרך התצורה: _____

קבוצה II: _____ דרך התצורה: _____

(2) בחר בשם אחד מכל קבוצה, ונתח בפירוט את דרך התצורה שלו.

_____

_____

ב. לפניך שני שמות, ולכל אחד מהם שני צורנים סופיים. קבע את הסוג של שני הצורנים הסופיים בכל אחד מן השמות.

מַחְשְׁבוֹתָיו _____

רְכוּזִיּוּת _____

/המשך בעמוד 21/

18. א. **(1)** לפניך רשימה של שמות.

כתוב את משמעות המשקל או הצורן הסופי של כל שם.

עִוֵּר _____

קְצַרְצַר _____

סִפְרִיָּה _____

מְחִירוֹן _____

דּוֹבֵר _____

(2) לפניך שני שמות מתוך הרשימה שבסעיף (1): קְצַרְצַר, דּוֹבֵר.

מצא לכל אחד מהשמות שם נוסף הגזור במשקל אחר או בדרך תצורה אחרת,

אך מבטא את משמעות המשקל של השם הנתון.

קְצַרְצַר _____

דּוֹבֵר _____

ב. **(1)** לפניך שלושה שמות. הקף את השם השווה במשמעות המשקל או הצורן הסופי שלו

למילה סִפְרִיָּה.

שִׁמְשִׁיָּה, מִתְחָם, מִשְׁפָּט

(2) לפניך שלושה שמות. הקף את השם השונה במשמעות המשקל או הצורן הסופי שלו

מן המילה מְחִירוֹן.

יוֹמוֹן, שְׁאֵלוֹן, נִיבוֹן

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

/בהמשך דפי טיוטה/

טיוטה

טיוטה